

Rädda Barnens svar på remissen Att bryta ett våldsamt beteende (SOU 2018:37)

Sammanfattning

Rädda Barnen är övergripande positiva till hur denna utredning tar ett samlat grepp över det återfallsförebyggande arbetet när det gäller våldsbrott i nära relationer. Om utredningens förslag genomförs kan det bidra till att minska återfall i våldsbrott, vilket naturligtvis vore mycket positivt för barn, andra utsatta och hela samhället. Våld i barndomen bidrar till sämre uppväxtvillkor och en ökad ojämlikhet i hälsa och socioekonomisk situation i ett livsperspektiv.

Rädda Barnen är också positiva till:

- Förslag som kan bidra till att insatser mot återfall i våldsbrott i nära relationer blir likvärdiga i hela landet, regleras på ett tydligare sätt och att olika aktörer kan samverka mer effektivt.
- Förslaget om ett nationellt kunskapscenter, eftersom det möjliggör en samordning, styrning och uppföljning av det återfallsförebyggande arbetet.

Rädda Barnen har dock även en del invändningar. I utredningen har man tagit avstamp i att lägga fokus på förövaren, vilket Rädda Barnen i och för sig tycker är bra - det är förövaren som ska ändra på sitt beteende, inte den utsatta. Men det borde inte förhindra att utredarna i övervägandet av förändringar ändå hade analyserat konsekvenserna av förslagen utifrån den utsattas perspektiv, där barn ingår.

Rädda Barnen föreslår att:

- En barnkonsekvensanalys av förslagen genomförs innan regering går vidare med en eventuell proposition.
- Om förslaget om information till barn införs i Hälso- och sjukvårdslagen behöver tillämpningen även följas upp.
- Hälso- och sjukvården bör åläggas att rutinmässigt fråga om barns våldsutsatthet.
- Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för frågor om barns våldsutsatthet i hälso- och sjukvården.
- Med anledning av att Barnkonventionen ska bli lag vill vi även belysa att det i flera sektorer kommer behövas ökad finansiering, de som berörs av denna utredning är inte undantag. Detta behöver riksdag och regering ta hänsyn till i alla framtida beslut som berör barn.

Rädda Barnen saknar ett barnperspektiv

Rädda Barnen tycker inte att utredningen i tillräcklig utsträckning har lyft eller sett barn som är utsatta för våld. Ett exempel på detta är den inventering som utredarna har gjort av organisationer som arbetar med frågan om våld i nära relationer: inga organisationer som specifikt (endast) arbetar med barn utsatta för våld ingår. Detta trots att det inledningsvis nämns att även barn kan vara brottsoffer när det handlar om våld i nära relationer.

Ett annat exempel är barn som bevittnar våld i nära relationer. I en barnfamilj där det förekommer våld mellan vuxna bör det vara en utgångspunkt att betrakta barnet som ett möjligt brottsoffer. För närvarande utreds frågan om att betrakta barn som bevittnar våld i nära relationer som brottsoffer. Detta kunde även den här utredningen belyst, om än lite kort.

Rädda Barnen saknar analyser av konsekvenser av förslagen för barn

Rädda Barnen tycker att utredningen (ffa kapitel 13 och 14) saknar barnkonsekvensanalyser. Ett exempel är när utredningen analyserar boendesituationen för våldsutövare och våldsoffer (avsnitt 13.5) där vårdnads- och umgängesfrågan inte alls nämns. Om våldsutövaren är förälder blir säkerhetsaspekterna mycket mer komplicerade. Våldsutsatta föräldrar och barn kan bli tvungna att ha kontakt med våldsutövaren för att barnet ska ha umgänge. Föräldrar, även om de utövat våld i familjen, kan ha rätt att fatta beslut om barnet, vilket gör att en kontakt måste finnas. Det gör att säkerheten för familjen kan bli mycket svår att upprätthålla.

Barnet kan också hamna i en särskilt utsatt situation om det behöver umgås eller leva med den våldsutövande föräldern. Barnet kan inte själv välja att bryta eller fortsätta relationen, eller formerna för relationen, och barnet är beroende av sin förälder. Därför får alla förslag särskilda konsekvenser för barn, ofta andra än för vuxna brottsoffer, som behöver tas i beaktan. Det tycker vi inte att utredarna har gjort i tillräcklig utsträckning.

Under våren 2018 röstade en majoritet i riksdagen för att Barnkonventionen ska bli lag i Sverige, men även innan detta har regering och riksdag understrukt vikten av barnkonsekvensanalyser i frågor där barn finns närvarande. Undersökningar visar att så mycket som var tionde barn kan leva i ett hem där det förekommer våld. Antingen att barnet utsätts direkt eller genom att bevittna, oavsett får detta konsekvenser för barnet. Då vi vet att barn i så pass hög utsträckning utsätts för våldet ter det sig märkligt att barnet är frånvarande i utredningen. Rädda Barnen vill därför belysa behovet av att göra en tydlig barnkonsekvensanalys av förslagen innan regering går vidare med en eventuell proposition.

Med anledning av att Barnkonventionen ska bli lag vill vi även belysa att det i flera sektorer kommer behövas ökad finansiering, de som berörs av denna utredning är inte undantag. Finansiering kommer behövas för att utbilda polis, domstolar, socialsekreterare, lärare – med flera – i hur barnkonventionen fungerar i praktiken. Detta behöver riksdag och regering ta hänsyn till i alla framtida beslut som berör barn.

Förslaget om information till barn är bra, men uppföljning behövs

Rädda Barnen är positiva till förslaget att hälso- och sjukvårdslagen utökas med att barns behov av egen information särskilt ska beaktas vid våld i familjen. Vi vill dock betona att tillämpningen även behöver följas upp. Vi ser tyvärr att Hälso- och sjukvården idag brister i att informera barn tex när en förälder har ett beroende, trots att det redan finns en sådan punkt gällande det.

Reglera frågor om barns våldsutsatthet och inför nationella riktlinjer

I avsnitt 14.1.2 lyfter utredningen hur Socialstyrelsen har uppmärksammat att även då det förekommer mycket allvarligt våld eller psykisk ohälsa i familjen brister hälso- och sjukvården i att uppmärksamma barn som anhöriga och att ställa frågor om våld rutinmässigt eller vid tecken på våld, samt att göra våldet känt till andra samhällsaktörer. Denna bild delar Rädda Barnen och föreslår att i tillägg till att hälso- och sjukvårdslagen utökas med att barns behov av egen information särskilt ska beaktas vid våld i familjen ska hälso- och sjukvården åläggas att rutinmässigt fråga om barns våldsutsatthet. Vi föreslår också att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för frågor om barns våldsutsatthet i hälso- och sjukvården.

Stockholm som ovan

Ola Mattsson
Sverigechef
Rädda Barnen